

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26.08.1983, sp. zn. 5 Tz 26/83, ECLI:CZ:NS:1983:5.TZ.26.1983.1

Číslo: 40/1984

Právní věta: II. Jestliže pachatel trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 tr. zák. předraňuje služby provedené na úkor nebo pod jménem socialistické organizace a tím poškozuje spotřebitele, který není socialistickou organizací, je taková činnost pokryta již ustanovením § 120 tr. zák. a prospěch získaný předražením služeb je součástí soukromého obohacení pachatele, popřípadě jiných osob dosaženého tímto trestným činem. Jednočinný souběh s trestným činem poškození spotřebitele podle § 121 tr. zák. je v takovém případě vyloučen.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 26.08.1983

Spisová značka: 5 Tz 26/83

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Poškození spotřebitele, Souběh, Zneužívání socialistického podnikání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 120
§ 121

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 40/1984 sb. rozh.

II. Jestliže pachatel trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 tr. zák. předraňuje služby provedené na úkor nebo pod jménem socialistické organizace a tím poškozuje spotřebitele, který není socialistickou organizací, je taková činnost pokryta již ustanovením § 120 tr. zák. a prospěch získaný předražením služeb je součástí soukromého obohacení pachatele, popřípadě jiných osob dosaženého tímto trestným činem. Jednočinný souběh s trestným činem poškození spotřebitele podle § 121 tr. zák. je v takovém případě vyloučen.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 26. 8. 1983 sp. zn. [5 Tz 26/83](#).)

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení okresní prokurátorky v Jičíně ze dne 31. prosince 1982 sp. zn. Pv 12/82 a přikázal jí, aby věc znovu projednala a rozhodla.

Z odůvodnění:

Vyšetřovatel okresní prokuratury v Hradci Králové zahájil podle § 160 odst. 1 tr. ř. usnesením z 6. ledna 1982 sp. zn. Vp 164/81 a zároveň podle § 163 odst. 1 tr. ř. vznesl obvinění proti A. K. pro trestné činy zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a poškozování spotřebitele podle § 121 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák.

Podle usnesení trestná činnost A. K. záležela v tom, že jako vedoucí provozovny č. 526-71 Okresního podniku služeb Jičín, Pohřební služby Sobotka (dále jen OPS Jičín) v letech 1978 až 1980 neuváděla do objednávek zákazníků některé služby, jako úkony nosičů rakví, hru na varhany, zpěv varhaníka, zpěvačky, výkop hrobů, otevření a uzavření hrobky, a tyto služby nefakturovala, nýbrž zákazníkům vystavovala pouze stvrzenky a v hotovosti od nich vybrala celkem 52 067 Kčs, ačkoliv podle platného ceníku jim měla fakturovat pouze částku 30 675 Kčs, a dále od nich neoprávněně vybrala na stvrzenky částku 3856,50 Kčs za služby neobsažené v ceníku, takže celkem poškodila zákazníky o částku 25 248,50 Kčs, přičemž vybrané peníze v celkové částce 55 923,50 Kčs nevykázala jako zisk zaměstnavatelské organizace a předala je osobám, které tyto služby vykonaly.

Okresní prokurátorka v Jičíně zastavila trestní stíhání A. K. usnesením z 31. prosince 1982 sp. zn. Pv 12/82 podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. Toto usnesení nabylo právní moci 10. ledna 1983.

Generální prokurátor ČSR podal 17. června 1983 ve lhůtě šesti měsíců uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch obviněné A. K. proti tomuto usnesení okresní prokurátorky v Jičíně stížnost pro porušení zákona. Podle stížnosti pro porušení zákona výsledky vyšetřování svědčí pro závěr, že obviněná A. K. naplnila svým jednáním v jednočinném souběhu znaky skutkových podstat trestných činů zneužívání socialistického podnikání podle § 120 tr. zák. a poškozování spotřebitele podle § 121 tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Okresní prokurátorka v Jičíně odůvodnila výrok o zastavení trestního stíhání tím, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu poškozování spotřebitele podle § 121 odst. 1 tr. zák. by bylo zapotřebí prokázat obviněné A. K., že si ponechala pro sebe přebytky vzniklé předražením služeb. Zároveň by obviněná musela být při takovém jednání pracovníkem socialistické organizace, která se zabývá poskytováním služeb. Obviněná však v daném případě předražovala jednotlivé služby v rozporu s cenovými předpisy jako soukromá osoba. Trestný čin zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1 tr. zák. vyžaduje mimo jiné, aby pachatel při zneužívání svého zaměstnání v socialistické organizaci provozoval na úkor nebo pod jménem této organizace výdělečnou činnost k soukromému obohacení. Obviněné však nebylo prokázáno, že by se obohacovala při obstarávání pohřbů a služeb, které jsou s jejich konáním spojeny. Okresní prokurátorka zároveň hodnotila stupeň nebezpečnosti stíhaného jednání obviněné pro společnost jako nepatrný. Na tomto podkladě pak dospěla k závěru, že tento skutek není trestným činem a není důvod k postoupení věci.

Tyto úvahy a závěry okresní prokurátorky nevycházejí z řádného objasnění, uvážení a zhodnocení všech okolností významných pro správné rozhodnutí.

Ustanovení § 120 tr. zák. chrání státní, družstevní a jiné socialistické organizace před provozováním výrobní a jiné výdělečné činnosti k soukromému obohacení na jejich úkor nebo pod jejich jménem.

Toto ustanovení trestního zákona se uplatní mimo jiné také při ochraně podniků poskytujících služby, v nichž jejich pracovníci rozvíjejí soukromou výdělečnou činnost na svůj účet a připravují vlastní organizaci (organizaci, k níž jsou v pracovním poměru) o zisk, kterého by jinak dosáhla, resp. maří jinak plnění jejich úkolů.

Činnost při zneužívání socialistického podnikání záleží v tom, že pachatel zneužije svého zaměstnání nebo jiného obdobného poměru v státní, družstevní nebo jiné socialistické organizaci tím, že ve větším rozsahu provozuje na její úkor nebo pod jejím jménem výrobní nebo jinou výdělečnou činnost.

Zneužívání socialistického podnikání na úkor socialistické organizace zahrnuje případy, kdy pachatel provozuje výdělečnou činnost, kterou současně koná i socialistická organizace, v níž pachatel pracuje anebo k níž má jiný vztah obdobný pracovnímu poměru a tohoto poměru zneužívá k odčerpávání části zákazníků ve svůj prospěch; jde tu o provozování takové činnosti v rámci socialistické organizace, např. podniku poskytujícího služby, a tato činnost náleží k náplni dané organizace.

Pachatelem tohoto trestného činu může být pracovník socialistické organizace anebo osoba, která je k socialistické organizaci v poměru obdobném pracovnímu poměru.

Z těchto právních úvah měla okresní prokurátorka vycházet při hodnocení důkazů až dosud shromážděných. Z nich vyplývá, že obviněná A. K. byla v rozhodné době pracovnící OPS Jičín a zastávala odpovědnou funkci v provozovně 526-71 Pohřební služby Sobotka. V souladu s náplní této organizace měla obviněná jako obstaratelka pohřbů pohřební služby mimo jiné za úkol uzavírat s pozůstalými, resp. osobami, které zařizovaly pohřeb, objednávky o provedení úkonů při pohřbech a dávat podklady k fakturaci těchto úkonů.

Z protokolu o výsledku проверки dodržování cenové kázně v pohřební službě podniku OPS Jičín, provedené Výborem lidové kontroly Okresního národního výboru Jičín (dále jen revizní zpráva) je patrné, že obviněná v uvedeném postavení rozvíjela v rozhodné době ještě další činnost vedle této činnosti, která byla v souladu s náplní organizace, tj. podnikem poskytujícím služby a jeho organizačním řádem. Zajišťovala totiž na účet soukromých osob některé služby při pohřbech, které měl zabezpečit zmíněný podnik tak, že je nezahrnula do objednávek a podkladů k fakturaci.

Ze svědeckých výpovědí pozůstalých, resp. osob, které zařizovaly pohřeb, zároveň vyplývá, že obviněná vystupovala i při této další činnosti jako odpovědná pracovnice zmíněné provozovny pohřební služby. Tyto osoby měly za to, že požadované pohřební služby jim zajišťoval prostřednictvím příslušné provozovny v Sobotce podnik poskytující tyto služby, tj. OPS Jičín. Obviněná neinformovala tyto občany o tom, že uvedené služby poskytují soukromé osoby.

Z revizní zprávy zároveň vyplývá, že obviněná požadovala za provedení pohřebních služeb, které nezahrnula do objednávek a podkladů k fakturaci a zajišťovala je v rámci organizace na účet soukromých osob, vyšší částky, než stanoví ceníkové položky příslušného ceníku.

Podle revizní zprávy obviněná některé požadované a poskytnuté služby, jako např. úkony nosičů rakví činných přímo při pohřebním obřadu, hru na varhany, zpěv varhaníka a zpěvaček, vykopání hrobu, otevření a uzavření hrobky, nezapisovala do objednávek ani je nefakturovala, nýbrž vyhotovila na tyto služby pouze stvrzenky, a to jen v jednom vyhotovení bez průpisu, a po pohřebním obřadu je předávala přímo zákazníkům k jejich úhradě v hotovosti. Tyto stvrzenky nebyly vedeny v evidenci provozovny Pohřební služby v Sobotce a obviněná peníze přijaté touto formou od zákazníků sama vyplácela osobám, které jednotlivé služby provedly.

Obviněná vyinkasovala tímto způsobem od zákazníků od počátku roku 1978 do konce roku 1980 celkem 52 067 Kčs, ačkoliv podle platných ceníků měla účtovat pouze částku 30 675 Kčs. Kromě toho obviněná vyinkasovala od občanů další částku 3856,50 Kčs za služby, jako mytí pohřebního vozu a diety řidičům ČSAD, které nebyla vůbec oprávněná zákazníkům účtovat, poněvadž tyto služby byly již zahrnuty ve fakturaci za použití pohřebního vozu a autobusu ČSAD. Obviněná předražila zákazníkům poskytované pohřební služby o částku 25 248,50 Kčs; i tuto částku obviněná předala

soukromým osobám, které tyto služby skutečně provedly (opak nebyl dosud shromážděnými důkazy prokázán).

Z dosud shromážděných důkazů, zejména revizní zprávy, zároveň vyplývá, že OPS Jičín měl pro občany zajišťovat mimo jiné i ty služby (úkony), které uvedeným způsobem na účet soukromých osob v rámci činnosti této organizace pro občany zabezpečovala obviněná, včetně úkonů, které organizace neprováděla svými pracovníky jako např. zajištění varhaníka a zpěváků.

Je třeba přisvědčit stížnosti pro porušení zákona, že toto jednání obviněné vykazuje jednak znaky skutkové podstaty trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1 tr. zák. včetně znaku „provozuje jinou výdělečnou činnost k soukromému obohacení“, jednak materiálního znaku trestného činu.

Znak skutkové podstaty trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1 tr. zák. „provozuje výrobní nebo jinou výdělečnou činnost k soukromému obohacení“ je dán i v případě, kdy pachatel uskutečňuje takovou činnost za tím účelem, aby se obohatily soukromé osoby odlišné od pachatele, v daném případě osoby, které provedly jednotlivé služby.

Naproti tomu se nelze ztotožnit s názorem, že s ohledem na skutečnost, že obviněná předražovala služby provedené v rámci organizace na účet soukromých osob, naplnila svým jednáním v jednočinném souběhu vedle skutkové podstaty trestného činu zneužívání socialistického podnikání také skutkovou podstatu trestného činu poškozování spotřebitele podle § 121 tr. zák. Ustanovení § 120 tr. zák. o trestném činu zneužívání socialistického podnikání pokrývá i skutečnost, že pachatel, pracovník socialistické organizace, předražuje služby provedené na úkor organizace, a tím poškozuje spotřebitele, který není socialistickou organizací. Majetkový prospěch získaný předražením služeb je součástí soukromého obohacení pachatele dosaženého tímto trestným činem.